

КАФЕДРА КОМПОЗИЦІЇ, ІНСТРУМЕНТОВКИ ТА МУЗИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інструментознавство

Освітній ступінь	«Бакалавр»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво» Музикознавство

Курс	2
Семестр	3

Статус	Обов'язкова
--------	-------------

ECTS	3
Годин	90
Лекції	14
Семінари	14
Самостійна робота	62

Форма контролю	Залік
----------------	-------

Інформація про викладача

ПІБ	Мамонов Сергій Олексійович, професор кафедри композиції, інструментовки та музично-інформаційних технологій Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, заслужений діяч мистецтв України
Профіль викладача	https://www.facebook.com/donsku.org.ua
e-mail	donsku.org.ua@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Інструментознавство» – базовий курс у комплексі дисциплін, які вивчають темброву сторону композиторського мистецтва та пов'язані з усвідомленням традицій і новацій в галузях сольо-інструментального, ансамблевого та оркестрового виконавства.

Мета курсу – дати теоретичні знання та сформувати уявлення про музичні інструменти передусім симфонічного оркестру, необхідні для практично-аналітичної роботи студентів-музикознавців історико-теоретичного факультету. Також цей курс є первинною теоретичною базою для практичного курсу «Інструментування» та предмету «Історія оркестрових стилів», які студенти вивчають протягом наступних років навчання.

Завданням курсу є ознайомлення студентів насамперед з музичними інструментами симфонічного оркестру та деякими іншими, поширеними у виконавській практиці (в т. ч. народно-інструментальній), вивчення їх будови, засвоєння теоретичних основ техніки виконання на них та усвідомлення специфіки їх використання в різні музично-стилістичні епохи. Важливо також приділити увагу питанням трактовки

музичного інструментарію в сучасній музиці, використання розширеної техніки гри в сучасній практиці.

Предметом курсу є виразові можливості, виконавська техніка (техніка гри) та особливості будови (устрою) музичних інструментів, з одного боку, а також твори світової класики, доробок видатних сучасних вітчизняних і зарубіжних композиторів як матеріал для аналізу трактовки та особливостей практичного застосування музичних інструментів в сольній та ансамблево-оркестровій практиці.

Студент повинен **знати:**

1. Будову кожного інструменту, способи і засоби звуковідтворення, діапазон, характер звучання в різних регістрах та на різних динамічних рівнях, технічні можливості інструменту та галузь його використання.
2. Засоби зміни характеру тембру й звучання інструментів.
3. Емоційно-виразові особливості кожного інструменту.
4. Специфіку використання інструментів в оркестровій практиці.
5. Особливості оркестрових груп, до яких належать інструменти.
6. Як доцільно в зв'язку з логікою розвитку музичного матеріалу використовувати тембри, регістри, динамічні, технічні можливості інструментів для викладення різних фактурно-функціональних елементів музичної тканини, зокрема мелодії, контрапункту, басового голосу, фігурацій, оркестрових педалей, а також для створення спеціальних ефектів.

Студент має **вміти:**

1. Розрізняти на слух тембри інструментів, а також характерні їх поєднання;
2. Правильно вказувати назви інструментів і строї транспонуючих інструментів, позначати відповідно до прийнятих правил оформлення партитур прийоми гри та звуковидобування, штрихи і динаміку та робити за необхідності особливі вказівки для окремих інструментів в партитурі;
3. Аналізувати фрагменти партитур з точки зору виконавської техніки, виразових можливостей інструментів та їх функціонального використання.

Структура курсу.

В його побудові поєднуються лекційна та семінарська форми роботи. Велика увага приділяється самостійній теоретичній та аналітичній роботі студентів, підготовці усних виступів з доповідями, повідомленнями тощо.

Зміст семінарських занять та самостійних завдань може варіюватися з урахуванням специфіки тематики, наявності літератури та ілюстративного матеріалу з відповідної проблематики.

З метою вдосконалення викладання навчальної дисципліни в умовах дистанційного навчання використовується електронна пошта, Viber, Zoom.

Наприкінці курсу студенти складають диференційований залік.

ПРЕЛІК ТЕМ

Змістовий модуль 1. Струнні смичкові інструменти. Дерев'яні духові інструменти.

Тема 1. Група струнних смичкових інструментів симфонічного оркестру.

Скрипка. Альт. Віолончель. Контрабас.

Тема 2. Група дерев'яних духових інструментів. Сімейства інструментів.

Флейта, різновиди флейти. Гобой, різновиди гобоя. Кларнет, різновиди кларнета. Саксофон, різновиди саксофону. Фагот, різновиди фагота.

Змістовий модуль 2. Мідні духові інструменти. Ударні інструменти. Клавішні, щипкові інструменти та інструменти для певного випадку.

Тема 3. Група мідних духових інструментів.

Валторна. Труба. Тромбон. Туба.

Саксгорни.

Вагнерівські інструменти.

Тема 4. Група ударних інструментів.

Мембранофони.

Ідіофони.

Тема 5. Клавішні, щипкові інструменти симфонічного оркестру та інструменти для певного випадку.

Арфа.

Орган, клавесин, челеста, фортепіано.

Інструменти для певного випадку та електро-електронні, народні інструменти тощо.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота, доповіді з презентацією, аналітична робота з нотним партитурним та музично-акустичним матеріалом музичних творів відповідно до теми, що вивчається.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

1. Програма навчальної дисципліни.
2. Підручники, посібники, монографії, наукові статті, матеріали інтернет-ресурсів та партитури і записи оркестрових творів.

Усі основні та додаткові матеріали для вивчення навчальної дисципліни за необхідністю надсилаються у відповідну групу MOODLE.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Протягом курсу відбувається постійний поточний контроль проходження змістових модулів шляхом регулярного опитування теоретичного матеріалу, здійснення практичного аналізу оркестрових (симфонічних) партитур з їх обговоренням та застосування слухового аналізу різноаспектного акустичного та аудіовізуального матеріалу (звучання окремих інструментів, музичних творів, музичних прикладів конструктивного характеру тощо).

Підсумковий контроль (Залік у 3 семестрі) передбачає оцінювання знань і навичок за 100-бальною системою у відповідності з прийнятою шкалою розподілу балів за накопичувальним принципом з урахуванням поточного контролю (у формі опитувань, творчих обговорень, підсумків аналізу творів з відповідної тематики тощо) та рівня виконаних самостійних завдань:

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування лекцій та семінарів	20
2.	Доповіді (2) за визначеною тематикою	10
3.	Результати аналітичної роботи	10
4.	Участь у обговореннях на семінарах	20
5.	Залік	40
	Всього	100

Критерії оцінювання

Вимоги	Оцінки за національною шкалою	Оцінка ECTS	Сума балів
Оцінки « відмінно » заслуговує студент, який у повному обсязі засвоїв теоретичний матеріал та набув практичні навички, виявив достатньо глибокі знання та розуміння предмету, продемонстрував у практичних завданнях творчі здібності та здатність робити вірні висновки.	Відмінно	A	90-100
Оцінка « добре » виставляється студенту, який в повному обсязі опанував теоретичний та практичний матеріал, виявив достатні знання та уміння, проте його практичні роботи містили несуттєві помилки.	Добре	B	82-89
При оцінюванні та диференціації балів враховується обсяг та рівень виконання самостійних завдань, а також робота на семінарських заняттях.	Добре	C	74-81
Оцінка „ задовільно ” ставиться студенту, який несистематично виконував завдання та недостатньо засвоював теоретичний та практичний матеріал, а його відповіді містили суттєві помилки.	Задовільно	D	64-73
При оцінюванні та диференціації балів враховується обсяг та характеристика виконання самостійної роботи, а також робота на семінарських заняттях.	Задовільно	E	60-63

Оцінка «незадовільно» ставиться студенту, який лише частково виконав або зовсім не виконав вимоги навчальної програми, продемонстрував відсутність необхідних теоретичних знань та навичок, систематично не виконував завдання.	Незадовільно	FX	35-59
Також оцінка «незадовільно» ставиться студенту, який зовсім не виконав вимоги навчальної програми.	Незадовільно	F	1-34

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

ПОЗААУДИТОРНЕ НАВЧАННЯ

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, музичних фестивалів, конкурсів, концертів тощо з подальшим їх обговоренням.

МУЗИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ АНАЛІЗУ

1. Й.С.Бах – Бранденбурзький концерт № 1.
2. Й.С.Бах – Магніфікат.
3. Й. Гайдн – Військова симфонія.
4. В.А.Моцарт – Симфонія № 39.
5. Л.Бетховен – Симфонії №№ 5, 7, 9.
6. Український невідомий автор. Симфонія (Овсянико-Куликівський, 21-а симфонія), 4 ч.
7. Й. Брамс – II симфонія, 2 ч.
8. Й. Брамс – III симфонія, 3 ч.
9. Г. Малер – Симфонія № 4.
10. К. Дебюссі – „Ноктюрни”, „Післяполуденний відпочинок Фавна”
11. М. Равель – “Іспанська рапсодія”, „Болеро”.
12. О. Респігі – „Пінії Риму”.
13. Л. Ревуцький – Симфонія № 2.
14. Б. Лятошинський – Симфонія № 3.
15. Е. Варез – „Іонізація”, „Гіперпризма”, „Октандр”, „Інтегралі”.
16. К. Пендерецький – „Флуорисценції”.
17. Твори сучасних українських композиторів за вибором викладача.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева О. Ф. Ударні інструменти сучасного симфонічного оркестру. К.: Музична Україна, 1990.
2. Апатський В. Історія духового музично-виконавського мистецтва.

3. Котонський В. Ударні інструменти в сучасному оркестрі. Переклад з польської Л. Грабовського. К.: Музична Україна, 1971.
4. Гайдено А. П. Інструментознавство та основи теорії інструментування: Підручник. Х.: Майдан, 2010. 156 с.
5. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти. К.: Музич. Україна, 1967. 241 с.
6. Хащеватська С. Інструментознавство. Підручник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації – Вінниця, НОВА КНИГА, 2008. 256 с.
7. Черкаський Л. Українські народні музичні інструменти. К.: Мистецтво, 1990. 15с.
8. Юцевич Ю. Словник музичних термінів. К.: Музич. Укр., 1977. 206 с.
9. Олійник Ю.І. Інформаційно-комунікаційні технології в музиці. Цифрові музичні інструменти: Навчально-методичний посібник. Частина 1 Херсон: Штрих, 2013. 60 с.
10. Adler S. The Study of Orchestration. New York – London : W.W.Norton & Company, 1989. 640 p.

Інтернет-ресурси

1. Національна бібліотека України ім. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Народна бібліотека України <http://www.biglib.com.ua/>
3. Бібліотека української літератури <http://www.ukrlib.by.ru/>
4. Харківська музично-театральна бібліотека <http://www.artlib.iatp.org.ua/>
5. bestchoir.kiev.ua
6. diasporiana.org.ua
7. imslp.org
8. library.dudaryk.ua
9. mubis.com.ua
10. parafia.org.ua
11. ukrnotes.in.ua

Додатково: література з окремих музичних інструментів, окремих питань інструментознавства.